

EUROPEIZACE OCHRANY MĚNY

MICHAL TOMÁŠEK

Rozsah europeizace skutkových podstat trestných činů je v posledních letech v evropském právu dost proměnlivou kategorií, která překračuje meze, vytyčené v samých počátcích vývoje třetího pilíře EU. Požadavek, že by trestní právo mělo být sladováno, asimilováno či harmonizováno, nastolila poprvé už Smlouva o Evropské unii v roce 1992, a to zejména v souvislosti s kodifikací společného postupu při justiční spolupráci ve věcech trestních. Základní rámec sblížování trestněprávních norem založila ovšem až Amsterodamská smlouva v roce 1999 formulací článku 31 Smlouvy o EU, odst. 1, písm e), podle něhož společný postup při justiční spolupráci ve věcech trestních předpokládá postupné přijetí opatření k zavedení minimálních norem o skutkových podstatách trestných činů a trestech v oblasti organizovaného zločinu, terorismu a obchodu s drogami. Jak rovněž konstatoval Evropský soudní dvůr v právní věci **Donatella Calfa**,¹ postupné přijímání opatření k zavedení minimálních norem o skutkových podstatách trestných činů a trestech v oblasti organizovaného zločinu, terorismu a obchodu s drogami musí až do přijetí společného postupu mezi členskými státy respektovat platné předpisy každého členského státu a nedotknutelnost zásad jednotného vnitřního trhu EU.

Návrh Ústavy pro Evropu přináší další posun v rozsahu evropské kriminalizace některých druhů jednání, neboť přepokládá způsoby, jak budou přijímány minimální zásady trestní spolupráce mezi členskými státy v procesněprávním i v hmotněprávním smyslu. K usnadnění vzájemného uznávání soudních rozhodnutí mohou Ústavou pro Evropu předvídané evropské rámcové zákony stanovit minimální zásady přípustnosti důkazních prostředků, práva účastníku trestního řízení, práva poškozených v trestním řízení a zejména minimální skutkové podstaty trestných činů. Veškeré tyto zásady přijme Rada jednomyslně se souhlasem Evropského parlamentu. Takto přijatá opatření se stanou minimálním standardem, čili nebude možné bránit členskými státy přijímat opatření přísnější, než opatření stanovená rámcovými zákony. Podle článku 172 návrhu Evropské ústavní smlouvy lze minimální skutkové podstaty trestných činů stanovit na trestné činy terorismu, obchodování s lidmi, sexuálního využívání žen a dětí, nedo-

¹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora v právní věci C-348/96 *Donatella Calfa v. Arios Pagos* z 19. ledna 1999, SbSD 1999, 8.

voleného obchodu s drogami, nedovoleného obchodování se zbraněmi, praní peněz, úplatkářství, padělání platebních prostředků, počítačové kriminality a organizovaného zločinu. Takto vymezený okruh trestných činů může Rada rozšířit evropským rozhodnutím, které přijme jednomyslně se souhlasem Evropského parlamentu.

I. OCHRANA MĚNY JAKO PROJEV MĚNOVÉ SUVERENITY EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

Společná kriminalizace trestných činů proti měně souvisí v Evropské unii především se zavedením jednotné měny euro a tím i s převzetím měnové suverenity Společenstvím od těch členských států, které euro zavedly. Měna a peníze jako její materializovaná podoba jsou tradičně spojovány se státem jako společenstvím, v jehož rámci je vykonávána měnová suverenity. Hodnota měny se vytváří v rámci měnové suverenity a finanční politiky a podstatnou měrou ovlivňuje rovněž chování subjektů při výkonu jejich základních práv, zvláště prostřednictvím cen, úvěrů či hospodářským oceněním majetku. Měnová suverenity znamená především výkon nezadatelných práv nad měnou a nad měnovou politikou na určitém území. Za takové území je tradičně považováno území určitého státu. Stát svými zákony určuje svoji měnu, zavazuje subjekty na svém státním území používat příslušnou měnu k plnění závazků, stanoví pravidla peněžního oběhu, jakož i prostředky ochrany proti padělání a pozměňování peněz a v neposlední řadě jsou měna a peníze jedním ze symbolů státu. Takové je tradiční pojetí měnové suverenity, vztahu měny a státu a suverenity měnová byla vždy pokládána za jeden z projevů suverenity státní.

Z výše napsaného tedy plyne, že Evropská společenství jako nositel měnové suverenity jsou tak současně nositelem měnového statutu, z čehož jsou povinna zaručit splnitelnost závazků v měně, nad níž měnovou suverenity vykonává a v rámci území, na němž taková měna jako zákonné platidlo obíhá. Stejnou povinností jsou dle zásady loajality vázány všechny členské státy EU bez ohledu na skutečnost, zda euro zavedly či nikoliv. Nejednoznačné je ovšem určit povinnost nositele měnové suverenity při zajištění hodnoty měny. Při přechodu z národních měn na euro se současně změnil garant splnitelnosti závazků v nové měně. A tím i právní rámec, kterým se zajišťuje peněžní oběh. Zajištění splnitelnosti závazků v nové měně nespočívá více v státních ustanoveních národního práva členských států, ale přenáší se na nové právní společenství, na evropské právo a Evropské společenství. Lze se ptát, do jaké míry taková situace zpětně ovlivňuje nejen právní, ale i ústavní systémy členských států. Za příklad tu budiž vzat čl. 14 Základního zákona SRN, jímž se zajišťuje právo na ochranu vlastnictví Spolkovou republikou. V tom odpovídajícím smyslu chrání záruka ochrany vlastnictví nejen věci v materiálním smyslu, ale také peněžitý majetek, který je z povahy věci určen k soukromé potřebě nositele práva, dotýká se jeho materiálního plnění a slouží jako materiální záruka jeho osobní svobody. Důležitá záruka ochrany vlastnictví k penězům spočívá na skutečnosti, že peníze se směňují za věci. Proto musí být ochrana vlastnictví k věcem a k penězům rovnocenná. Smlouva o ES upravuje stále se vyvíjející Evropskou unii, která je nesena ústavami členských států a jejich naplňová-

ním.² Základní zákon SRN upravuje ve svém článku 23, odst. 1, věta první spoluúčast Německa v tomto vývoji EU. Nadto čl. 88 Základního zákona SRN přenáší pravomoci Spolkové banky na Evropskou centrální banku za předpokladu, že ECB bude nezávislá a vázaná cílem zajištění cenové stability. Souhlasem se vstupem do měnové unie souhlasilo Německo plně v duchu čl. 23, odst. 1 Základního zákona a čl. 88 Základního zákona se zavedením jednotné měny, zrušením německé marky a s jejím přepočtem na euro v pevně stanoveném koeficientu. Tím se každý vlastník majetku v německých markách stává vlastníkem majetku v eurech, což má z právního hlediska za následek, že primárním garantem ochrany tohoto peněžního majetku není více německý stát, nýbrž orgány EU. Ochrana zájmů vlastníků majetku v nové měně se přitom prosazuje prostřednictvím členských států, včetně Německa.

Jinou věcí jsou otázky vnější hodnoty měny. Osobně se přikláním k právnímu názoru, který velmi výstižně formuloval německý Spolkový ústavní soud tak, že „*stát ústavní ochranou vlastnického práva zaručuje volnost vlastníka disponovat se zbožím, čímž však zdaleka nezaručuje, že poptávka na trhu po tomto zboží bude stále ve stejné hodnotě*“.³ Stejně tak je tomu s měnou a její tržní hodnotou. Nositel měnové suverenity nemůže přímo zaručit stálou vnější hodnotu měny, nad níž měnovou suverenitu vykonává. Ta je ovlivňována výhradně tržními mechanismy. Nositel měnové suverenity může nepřímo ovlivnit hodnotu měny prostřednictvím měnové politiky, kterou deleguje na nezávislou centrální banku. Úlohu nezávislé centrální banky ovšem nelze v tomto ohledu přeceňovat.

Významným projevem měnové suverenity je povinnost jejího nositele ochránit měnu proti padělení. To se děje obvykle tak, že stát, jako nositel měnové suverenity, je současně nositelem suverenity trestat. Trestněprávní ochrana měny je tak komplementárním projevem státní měnové suverenity. Trestní právo totiž hraje v národním právu sekundární roli, neboť chrání společenské hodnoty a vztahy pravidelně již upravené jinými právními odvětvími. Je tudíž v tom či onom směru na jiných právních odvětvích často závislé, což je i případ závislosti trestního práva na výkonu státní měnové suverenity. Pokud je ovšem měnová suverenita předána z pravomocí členského státu na Evropská společenství, nastupuje otázka, zda Evropská společenství mají dostatek pravomocí výkon měnové suverenity naplňovat. Na tomto místě je potřeba podtrhnout, že jde skutečně o přenos měnových pravomocí státu na Evropská společenství a nikoliv na Evropskou unii. Evropská unie není nositelem právní subjektivity a nemůže tak být ani příjemcem měnových pravomocí. Evropská společenství získávají přenosem pravomocí ze členských států jen tolik oprávnění, kolik jim členské státy předaly příslušnými mezinárodními smlouvami, a proto při své činnosti musela a musejí respektovat vztahy svrchované rovnosti s členskými státy jako nevyhnutelný důsledek mezinárodněprávní subjektivity všech zainteresovaných subjektů, včetně suverenity příslušných členských států vykonávat trestní jurisdikci na svém území. Z toho plyne, že Evropská společenství jako nositel měnové suverenity mohou zajišťovat tuto svoji funkci toliko v rámci pravomocí, které jim byly ze členských států odevzdány. Pravomoci zajišťovat ochranu měny prostředky trestního práva mezi odevzdané pravomoci nepatří.

² Nález Spolkového ústavního soudu č. 155/89.

³ Nález Spolkového ústavního soudu z 31. března 1998 č. 2 BvR 1877/97 a BvR 50/98.

II. INTERNACIONALIZACE A EUROPEIZACE OCHRANY MĚNY

Kriminalizace určitých druhů jednání není dávno věcí jen jednotlivých států a v některých oblastech nesou závažné trestné činy jasnou pečeť internacionalizace. Jestliže je trestní jurisdikce v pravomoci členských států, pak je potvrzena obecná zásada, že každý stát chrání veřejný pořádek vlastními normami trestního práva.⁴ Ovšem také mezinárodní společenství může chránit mezinárodní pořádek určitým systémem norem. Mezinárodní zločin je zaměřen proti mezinárodnímu veřejnému pořádku, vnitrostátní trestný čin proti vnitrostátnímu trestnímu pořádku. Tomu však neodpovídá formální stránka věci. Vnitrostátní trestné činy jsou souzeny soudy příslušných států, a to podle jejich trestního práva. Ovšem mezinárodní trestní soudnictví zaznamenává neustálý vývoj.⁵ Tzv. „mezinárodní právo trestní“ je tvořeno mezinárodními smlouvami, mnohostrannými a dvoustrannými, které zavazují smluvní strany stanovit trestnost určitých skutků ve vnitrostátním právu a vytvořit předpoklady pro jejich stíhání. Mezinárodní společenství bylo s to dosáhnout shody, že některá jednání jsou natolik zavrženíhodná, že musejí být kriminalizována na mezinárodní úrovni. Vysoká míra integrace v rámci Evropské unie logicky předpokládá obdobný, ne-li daleko hlubší záběr společné kriminalizace. Po přijetí Smlouvy o EU (tzv. „Maastrichtské smlouvy“) v roce 1992, účinné od 1. listopadu 1993, byl v rámci EU vytvořen tzv. „třetí pilíř“ – spolupráce v oblasti justice a vnitra. Zatímco Maastrichtská smlouva obecně formulovala cíl třetího pilíře jako „rozvoj úzké spolupráce v oblasti justice a vnitra“, Amsterodamská smlouva s účinností od 1. května 1999 ukládá rozvíjet Unii jako „prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními, týkajícími se kontroly na vnějších hranicích, práva azylu, přistěhovalectví a předcházení a potírání zločinnosti“. V posledně jmenované souvislosti, totiž v souvislosti s potíráním zločinnosti v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva EU, vyvstává otázka metod a forem sblížování trestněprávních norem za situace, kdy trestní právo nepatří mezi pravomoci, odevzdané ze členských států na EU, ale kdy zároveň řada projevů trestního práva může ovlivňovat výkon pravomocí již odevzdaných. Tato obecná premisa se beze zbytku vztahuje i na ochranu měny.

Ochrana měny prostředky trestního práva nese výrazné prvky internacionalizace již od první poloviny minulého století, kdy byla přijata **mezinárodní úmluva o potlačování penězokazectví z 20. dubna 1929**. Československo je účastníkem mezinárodní úmluvy už od roku 1931,⁶ Česká republika jako samostatný stát od roku 1996. Na rozdíl od České republiky bylo v době zavedení jednotné měny euro v roce 1999 jen málo členských států EU účastníky citované úmluvy z roku 1929 o potlačování penězokazectví. V té době byly účastníky úmluvy z roku 1929 ze členských států EU pouze Finsko (od 25. 8. 1930), Portugalsko (od 18. 9. 1930), Rakousko (od 25. 6. 1931), Řecko (od 19. 5. 1931) a Španělsko (od 28. 4. 1930). Švédsko přistoupilo k úmluvě

⁴ Srov. Kamlach, M., Repík, B., Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení, Panorama, Praha 1990.

⁵ Srov. Šturma, P., Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva, Praha, Karolinum 2002.

⁶ Vyhlášeno ve sbírce zákonů pod č. 15/1932 Sb.

15. 3. 2001. Z nových členských států jsou účastníky úmluvy Česko (ČSR od 12. 9. 1931/ČR od 9. 2. 1996), Estonsko (od 30. 8. 1930), Kypr (od 10. 6. 1965), Lotyšsko (od 22. 7. 1939), Polsko (15. 6. 1934) a Slovensko (ČSR od 12. 9. 1931/SR od 28. 5. 1993). Důležitým přínosem citované úmluvy bylo zajistit, aby se trestněprávní ochrana měny netýkala toliko měny vlastní, nýbrž i měn cizích států. Tak tedy ustanovení našeho trestního zákona, zejména ustanovení § 143, podle něhož se ochrana podle § 140 (padělání a pozměňování peněz), § 141 (udávání padělaných a pozměňovaných peněz) a § 142 (výroba a držení padělatelského náčiní) poskytuje též penězům jiným než tuzemským. Uvedená ustanovení § 140–142 tedy nesměřují v našem trestním zákoně toliko k ochraně české koruny, nýbrž i k ochraně cizích měn. Z hlediska mezinárodního práva jde o jeden z projevů vzájemného uznávání měnové suverenity vůči cizím státům.

V Evropské unii je ochrana měny prostředky trestního práva nikoliv výrazem respektování měnových suverenit členských států, nýbrž projevem měnové suverenity Společenství. Je ovšem potřeba upřesnit, že ze současných 27 členských zemí EU zavedlo euro pouze 13 států. Tedy 13 členských zemí odevzdalo měnovou suverenitu na orgány Společenství. Ostatních 14 si podržuje i nadále měnovou suverenitu vlastní, včetně vlastních prostředků trestněprávní ochrany padělání měny. Těchto 14 členských zemí EU, včetně Česka respektuje měnovou suverenitu Společenství v rámci 13 členských států a také měnovou suverenitu každé členské země, která dosud měnové pravomoci neodevzdala.

Evropský soudní dvůr opakovaně konstatoval, že *trestní právo a trestní řízení je v působnosti členských států Společenství, avšak tato působnost členských států je omezena. Výkon trestní jurisdikce členského státu nesmí vést k diskriminaci podle státní příslušnosti k jinému členskému státu a nesmí omezovat základní svobody, zaručené komunitárním právem.*⁷ Také ve vztahu k otázkám měny a peněz Evropský soudní dvůr dospěl k názoru, že „*trestní právo a trestní řízení jsou oblasti, které v zásadě zůstávají v pravomoci členských států. Z konstantní judikatury ESD je však zřejmé, že komunitární právo stanoví určité hranice v této oblasti s ohledem na kontrolní opatření ve spojení s volným pohybem zboží a osob. Administrativní opatření a sankce nesmějí jít za rámec toho, co je nezbytně nutné. Kontrolní postupy nesmějí být chápány tak, aby omezily svobody zaručené Smlouvou a nesmějí mít za následek sankce, které jsou nepřiměřeně přísné ve srovnání se závažností protiprávního jednání do té míry, že by se staly překážkou výkonu těchto svobod.*“⁸ Nejen norma národního trestního práva hmotného či procesního, ale i aplikace této normy nesmí podle Evropského soudního dvora bránit průchodu komunitárního práva. V rozsudku ve věci *Calfa*⁹ Evropský soudní dvůr zopakoval, že *trestní zákonodárství je v zásadě v pravomoci členských států, ale nesmí vytvářet překážky základním svobodám, zaručeným komunitárního práva.* Předmětem řízení o předběžné otázce bylo tentokrát uložení trestu doživotního vyhoštění řeckým soudem italské státní příslušnici. Sám trest vyhoštění vyvolává v kontextu režimu volného pohybu zásadní otázku, zda je vůbec možné vyhostit státního občana jiného člen-

⁷ Evropský soudní dvůr v právní věci 186/87, Ian William Cowan v. Trésor public, SbSD 1989, str. 195.

⁸ Rozhodnutí Evropského soudního dvora v právní věci 208/80, trestní řízení proti Guerino Casati z 11. listopadu 1981, SbSD 1981, 2595.

⁹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora v právní věci C-348/96 Donatella Calfa v. Arios Pagos z 19. ledna 1999, SbSD 1999, 8.

ského státu, který je zároveň občanem Evropské unie. Obecně vzato, je trest vyhoštění v tomto ohledu srovnatelný s trestem zákazu pobytu, který rovněž umožňuje omezit pohyb a pobyt v některém místě státního území. V daném případě byl ovšem trest doživotního vyhoštění uložen mechanicky na základě ustanovení řeckého trestního zákona, podle něhož se tento trest ukládá v drogových deliktech automaticky. Evropský soudní dvůr označil takovou praxi za nesprávnou. V souladu se svojí dřívější judikaturou, zejména s rozsudkem ve věci **Van Duyn**,¹⁰ konstatoval, že při ukládání takového trestu je třeba přihlídnout k osobnímu chování jednotlivce ve vztahu k ochraně veřejného pořádku. Členský stát sice může považovat držení drog za takové nebezpečí pro společnost, které ospravedlňuje použití zvláštních opatření vůči občanům jiného členského státu. Na druhé straně je třeba výhradu veřejného pořádku vykládat restriktivně tak, že použitá opatření musejí být odůvodněna výlučně reálným osobním chováním dotčeného jednotlivce, které znamená skutečné ohrožení veřejného pořádku. Samo vyhoštění považuje evropské právo tedy za excesivní sankci, a proto k němu vyžaduje též restriktivní přístup. Srovnání se nabízí i s rozhodnutím Evropského soudního dvora ve věci **John Gallagher**,¹¹ v němž Evropský soudní dvůr uvedl, že „*pro přijetí rozhodnutí o vyhoštění je vždy nutné zvláštní stanovisko příslušného orgánu*“.

Europeizace kriminality vyvolává potřebu europeizace trestního práva hmotného a trestního práva procesního nebo alespoň harmonizace národních úprav členských zemí. Evropské právo má pro trestní právo členských zemí nepochybně velký význam, neboť Smlouva o EU stanoví metody sblížování trestního práva členských zemí, a to hlavně stanovením minimálních požadavků na kriminalizaci vybraných činů a jejich skutkové podstaty. Padělání měny a prostředků hotovostního a bezhotovostního placení patří tedy k důležitým zájmům, které je potřeba chránit na evropské úrovni. Proto je europeizace ochrany měny důležitou součástí procesu europeizace trestního práva.

III. NÁSTROJE EUROPEIZACE OCHRANY MĚNY

Evropská společenství jsou jako nositel měnové suverenity současně nositelem měnového statutu. Za měnový statut je pokládán právní řád, jímž se upravuje měnová jednotka, nad níž nositel měnového statutu vykonává měnovou suverenitu. Tímto rozhodným právním řádem je evropské právo.

Pokud jde o prostorový účinek evropského práva jakožto měnového statutu eura, je třeba vyjít ze skutečnosti, že euro bylo zavedeno pouze ve 13 z 27 členských států EU. Na jedné straně je evropské právo právním řádem platným na celém území Společenství, ve všech jeho členských státech. Na druhé straně euro nebylo zavedeno jako měna všech členských států. Smlouva o ES ve svém čl. 123 řeší uvedený problém tak, že na členské státy EU, které euro nezavádějí, aplikuje v tomto smyslu výjimku. Z dikce čl. 123 ovšem jednoznačně vyplývá, že jde o výjimku ze zavedení eura jako oficiální měny, nikoliv například o výjimku z komunitárních záruk kontinuity práv a závazků v souvislosti se zavedením nové měny. Ustanovení článku 123 Smlouvy o ES naopak

¹⁰ Rozhodnutí Evropského soudního dvora v právní věci 41/71 Van Duyn v. Home Office, SbSD 1974, 1337.

¹¹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora v právní věci C 174/94 John Gallagher, SbSD 1995, I-4628.

formulují zásady právního nástupnictví nové společné měny po jejich právních předchůdcích, totiž po ECU a po národních měnách účastnických členských států.¹²

Součástí měnového statutu jsou i normy k ochraně eura proti padělání. Protože měnová suverenita zasahuje jak měnové pravomoci odevzdané v rámci I. pilíře EU – Evropských společenství, tak neodevzdané pravomoci, zahrnuté do spolupráce ve věcech trestních v rámci III. pilíře EU, je při europeizaci ochrany měny postavena na kombinaci nástrojů prvního pilíře EU – nařízení ES s nástroji třetího pilíře EU – rámcovými rozhodnutími. Nástroje prvního pilíře jsou přijímány na nadnárodní bázi, většinovými rozhodnutími, ale jen do rámce odevzdaných pravomocí. Nástroje třetího pilíře mohou jít i za odevzdané pravomoci, nicméně k jejich přijetí je třeba jednomyslného souhlasu členských států.

Evropské právo volí pro vymezení měnového statutu v sekundárním právu formu nařízení, které čl. 249 Smlouvy ES definuje jako obecně závazný akt, který je závazný ve všech svých částech a bezprostředně použitelný v každém členském státě. Na rozdíl od směrnic jsou tedy nařízeními vázány nejen členské státy, ale veškeré subjekty, tj. i jednotlivci, jejichž vztahy nařízení upravuje. Nařízení je totiž závazné po všech stránkách, tedy na rozdíl od směrnice, není závazné pouze co do výsledku, jehož dosažení je požadováno, ale je závazné plně. Taková funkce nařízení je významná právě pro měnový statut, neboť bylo třeba zaručit, aby měnové nástupnictví skutečně zohlednilo všechny subjekty, jichž se mělo týkat. Nařízení je ovšem také aktem obecně závazným, tj. aktem, který závazně dopadá na objektivně určené skutkové situace a způsobuje právní následky pro obecně a abstraktně definované skupiny osob.¹³ Nařízení jsou v členských státech bezprostředně použitelná, a to přednostně, tedy sama o sobě, bez vnitrostátního transpozičního, či transformačního aktu, do něhož by byl promítnut obsah nařízení. Jinými slovy, nařízení ke své aplikovatelnosti ve vnitrostátní právní sféře nevyžadují přenesení do vnitrostátního práva.

Rámcová rozhodnutí, jako jeden z aktů sekundárního unijního práva, jsou běžně považována za základní nástroj minimální harmonizace skutkových podstat trestných činů v rámci třetího pilíře EU, tedy za jeden z nejdůležitějších instrumentů europeizace trestního práva.¹⁴ Rámcová rozhodnutí přijímá Rada EU podle čl. 34, písm. c) Smlouvy o EU jednomyslně, a to za účelem sblížení zákonů a jiných předpisů členských států. Je potom na členských státech jakou formu implementace rámcových rozhodnutí do svých právních řádů zvolí. Rámcová rozhodnutí, jako akty III. pilíře EU, jsou stejně jako směrnice, jakožto akty I. pilíře EU, určena členským státům a stejně jako směrnice zavazují členské státy co do výsledku, jehož má být dosaženo. Na rozdíl od směrnic nejsou ovšem rámcová rozhodnutí akty nadnárodními, nýbrž mezivládními. Nelze z nich tedy, například na rozdíl od směrnic či nařízení, vynucovat přímý účinek, kupříkladu formou občanskoprávní odpovědnosti. Evropský soudní dvůr může podle čl. 35 Smlouvy o EU, odst. 1 rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se platnosti a výkladu rámcových

¹² Zejména má být dle odstavce 4 tohoto článku zachována vnější hodnota ECU. Ta se k 1. lednu 1999 transformovala do eura v poměru 1:1. Dále článek 123, odstavec 4 zakotvuje vzájemnou fixaci směnných kursů měn účastnických členských států.

¹³ Věc 6/68 Zuckerfabrik Watenstedt, SbSD 1968, str. 415.

¹⁴ Podrobněji srov. např. Tomášek, M., Jsou rámcová rozhodnutí klíčovými nástroji „europeizace“ trestního práva?, Trestněprávní revue č. 3/2006.

rozhodnutí. Evropský soudní dvůr může rovněž podle čl. 35 Smlouvy o EU, odst. 6 přezkoumat právnost rámcových rozhodnutí na základě žalob, podaných členskými státy nebo Komisí pro nepříslušnost, porušení podstatných procedurálních náležitostí, porušení Smlouvy o EU nebo právní normy vydané k jejímu provedení anebo pro zneužití pravomoci. Ten může podle čl. 35 Smlouvy o EU i podle své dřívější judikatury (např. **Foto-Frost**)¹⁵ přezkoumat právnost rámcových rozhodnutí na základě žalob, podaných členskými státy nebo Komisí pro porušení Smlouvy o EU, tedy i jejího čl. 6 týkajícího se dodržování základních práv a svobod členskými státy EU.

Protože vyjádřením měny jsou jak hotové peníze (bankovky a mince), tak peníze nehotové (šeky, platební karty, prostředky elektronického placení apod.), je třeba ochranu měny vnímat nejen jako ochranu hotových peněz, ale také jako ochranu prostředků bezhotovostního placení.¹⁶

Základními právními normami ES/EU, které slouží k europeizaci ochrany měny jsou:

- Nařízení Rady č. ES 1338/2001, kterým se stanoví opatření, nezbytná k ochraně eura proti padělání.
- Nařízení Rady č. ES 2182/2004 o medailích a žetonech, podobných mincím eur.
- Rámcové rozhodnutí Rady č. 2000/383/SVV z 29. května 2000 o posilování ochrany trestními a jinými sankcemi proti padělání v souvislosti se zavedením eura.
- Rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/887/SVV ze 6. prosince 2001 o posilování ochrany trestními a jinými sankcemi proti padělání v souvislosti se zavedením eura.
- Rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/413/SVV z 28. května 2001 o potírání podvodů a padělání prostředků bezhotovostního placení.

Nařízení Rady č. ES 1338/2001, kterým se stanoví opatření, nezbytná k ochraně eura proti padělání formuluje skutkovou podstatu penězokazectví pro potřeby společné kriminalizace takového jednání. Pojmové znaky padělání jsou v nařízení ES 1338/2001 dány následovně:

- jakékoliv nedovolené zhotovování nebo pozměňování bankovek nebo mincí eur jakýmkoliv prostředky;
- uvádění do oběhu padělaných bankovek nebo mincí eur;
- dovoz, vývoz, přijímání nebo obstarávání padělaných bankovek nebo mincí eur za účelem jejich uvádění do oběhu s vědomím, že jde o padělané peníze;
- výroba, získávání, obstarávání nebo držení nástrojů, předmětů, počítačových programů a jakýchkoliv postupů, které jsou svojí povahou určeny k padělání nebo pozměňování bankovek nebo mincí eur nebo hologramů a jiných prvků, sloužících k ochraně bankovek a mincí eur proti padělání.

Důležitá je rovněž definice padělaných bankovek a padělaných mincí. Podle článku 2 nařízení ES 1338/2001 se za „padělané bankovky“ a „padělané mince“ pokládají

¹⁵ Rozhodnutí Evropského soudního dvora v právní věci 314/85 Foto-Frost v. Hauptzollamt Lübeck Ost z 22. října 1987, SbSD 1987, 4199.

¹⁶ Podrobněji ke vztahu hotovostních a bezhotovostních plateb srov. např. Tomášek, M., Evropský systém ochrany bankovního klienta, Praha 2001.

bankovky a mince v denominacích eur, které mají vzhled odpovídající bankovkám a mincím eur a které byly vyrobeny nebo pozměněny v podvodném úmyslu. Úvěrovým institucím, jakož i jiným institucím, které se podílejí na rozdělování a distribuci peněz (kupříkladu směnárnám) nařízení ES 1338/2001 ukládá stáhnout z oběhu veškeré bankovky a mince eur, u nichž je podezření z padělání, a předat je příslušným orgánům členského státu. Nařízení zároveň ukládá členským státům přijmout náležitá opatření vůči těm institucím, které takovým povinností nedostojí tak, aby použitá opatření měla náležitý výstražný účinek. Nařízení nehovoří a ani nemůže hovořit o trestní sankci. Nařízení je totiž právním aktem prvního pilíře EU a nikoliv pilíře třetího, z něhož vyplývá spolupráce ve věcech trestních. Lze však soudit, že sankce, předvídané v nařízení, mohou implikovat i sankce trestní včetně směřování k odpovědnosti úvěrových institucí jakožto právnických osob podle trestního práva ve smyslu níže uvedených rámcových rozhodnutí.

Nařízení Rady č. ES 2182/2004 o medailích a žetonech, podobných mincím eur slouží k ochraně veřejnosti před rizikem záměny padělaných mincí za kovové medaile nebo žetony s obtížně identifikovatelnými rozdíly vůči mincím eur. Také medaile a žetony mohou být nejen snadno zaměnitelné za pravá eura, ale mohou být i nezákonně použity místo skutečných mincí eur. Nařízení předně zakazuje výrobu, prodej dovoz nebo jiné komerční využití medailí či žetonů, které mají vzhled nebo vlastnosti podobné mincím jednotné měny euro. Medaile a žetony nesmějí nést nápis „euro“ nebo „euro-cent“ anebo symbol eura. Nemohou ani nést žádná vyobrazení, připomínající společné lícové motivy mincí eur ani národní motivy rubových stran mincí eur. O tom, zda příslušné vyobrazení připomíná mince eur rozhoduje Evropská komise. Medaile a žetony nesmějí mít stejnou velikost jako mince eur. Medaile a žetony s nápisy „euro“ nebo „euro-cent“ anebo se symbolem eura jsou povoleny, pokud je jejich velikost zřetelně odlišná od mincí eur. Pokud by jejich tvar nápadně připomínal mince eur, musejí být proraženy uprostřed otvorem ve tvaru mnohoúhelníku o maximálně šesti úhlech. Toto se nevztahuje na medaile ze zlata, stříbra anebo platiny, kde je na okraji zřetelně vyražen punc. Evropská komise může udělit zvláštní povolení použít na medailích či žetonech nápis „euro“ nebo „euro-cent“ anebo symbol eura konkrétním subjektům. Takové subjekty ve členských státech musejí být zřetelně uvedeny na medailích či žetonech a medaile či žeton musí nést výslovné označení, že není zákonným platidlem. Technické specifikace mincí eur jsou dány Nařízením Rady ES č. 975/98.¹⁷ Podle tohoto nařízení jsou medaile a žetony kovové předměty, které mají vzhled anebo technické vlastnosti obdobné mincím eur, ale nejsou emitovány na základě vlastních nebo cizích právních předpisů a neslouží tedy jako zákonné platidlo. Medaile a žetony, vydané před účinností nařízení Rady č. ES 2182/2004, mohou být používány do konce roku 2009 za předpokladu, že se jimi nenahrazují mince eur. Nařízení Rady č. ES 2182/2004 platí ve všech 13 státech s měnou euro. Ve státech, kde není euro národním platidlem, včetně ČR, se jeho platnost rozšiřuje nařízením č. ES 2183/2004.

Rámcové rozhodnutí Rady č. 2000/383/SVV z 29. května 2000 o posilování ochrany trestními a jinými sankcemi proti padělání v souvislosti se zavedením

¹⁷ Podrobněji srov. Tomášek, M., Právní nástupnictví měny euro, Praha, Linde 2000.

europa přejímá základní zásady **Mezinárodní úmluvy o potlačování penězokazectví z 20. dubna 1929**. Navíc pro členské státy dále stanoví, že padělání eur musí být v každém členském státě trestně účinnými a přiměřenými tresty s náležitým výstražným účinkem. Dále pak, že za skutky směřující proti euru je možné i vazební stíhání, a to zejména za účelem vydání do jiného členského státu. Podle tohoto rámcového rozhodnutí by měla být horní hranice trestní sazby v jednotlivých členských státech stanovena na nejméně osm let odnětí svobody. Rámcové rozhodnutí konečně ukládá členským státům, které zavedly euro, zahajovat trestní stíhání skutků souvisejících s paděláním eura bez ohledu na místo, kde ke spáchání trestného činu došlo. Tedy i mimo území členských států, které euro zavedly, takže například na území České republiky. Pokud došlo k zahájení trestního stíhání ve více členských státech, musejí tyto členské státy spolupracovat tak, aby bylo příslušné trestní stíhání soustředěno v jednom členském státě.¹⁸ Členské státy mají rovněž zajistit odpovědnost právnických osob podle trestního práva, zejména za porušení důležité povinnosti v souvislosti s bojem proti paděláním eur. Takové důležité povinnosti stanoví sekundární právo ES.

Rámcové rozhodnutí, popsané v předchozím odstavci bylo dále doplněno Rámcovým rozhodnutím Rady č. 2001/887/SVV ze 6. prosince 2001 o posilování ochrany trestními a jinými sankcemi proti paděláním v souvislosti se zavedením eura, jímž se ukládá členským státům uznávat rozsudky ostatních členských států v souvislosti s paděláním eura. Členské státy měly k realizaci takového kroku přijmout opatření do 31. prosince 2002. Rámcové rozhodnutí z roku 2000 byla jediným, v rámci evropského práva možným nástrojem, jak koordinovat nebo dokonce harmonizovat trestněprávní stránku boje proti penězokazectví. Euro bylo jako měna zavedeno k 1. lednu 1999, ovšem toliko pro bezhotovostní operace. V hotovostním platebním styku bylo až do konce roku 2001 zastupováno bankovkami a mincemi té národní měny, která platila na území příslušného účastnického státu třetí etapy hospodářské a měnové unie, například na území Německa německými markami, na území Rakouska rakouskými šilinky apod. Posuzování skutků směřujících proti euru před uvedením hotovostního eura do oběhu, tedy skutků spáchaných před 1. lednem 2002, lze podřadit pod ustanovení § 143 tr. zák., podle něhož se ochrana podle § 140 až 142 poskytuje též tuzemským a cizozemským bezhotovostním platebním prostředkům, jakož i tuzemským a cizozemským cenným papírům. Euro bylo od 1. ledna 1999 používáno také jako měna šekovní a trestní odpovědnost za padělání a pozměňování šeků znějících na euro po 1. lednu 1999 je nejen v našich podmínkách představitelná, ale odpovídá i praxi trestní justice v jiných státech EU. Totéž platilo a platí v souvislosti s dalšími prostředky bezhotovostního placení v eurech, které fungovaly počínaje 1. lednem 1999. Podstatným znakem naplnění skutkové podstaty padělání a pozměňování peněz je uvádění padělaných a pozměněných peněz do oběhu, jako by byly peníze pravé. Trestnost takového jednání v souvislosti s bankovkami a mincemi eur nepočíná 1. lednem 2002, kdy byly tyto bankovky a mince poprvé skutečně emitovány, ale ještě před tímto datem. Podoba bankovek

¹⁸ Srov. též Píkna, B., Podvody s eurem a ochrana finančních zájmů ES, Kriminálnístka č. 2/2001, s. 142–143.

eur byla známa od roku 1996 a podoba mincí eur od roku 1997. U mincí byly navíc známy od roku 1999 jejich technické specifikace.¹⁹ V září 2001 navíc Evropská centrální banka zveřejnila ochranné prvky bankovek eur. Jinými slovy, padělané bankovky a mince eur mohli padělatelé udávat do oběhu za pravé již před 1. lednem 2002 a také tak činili.

Rámcové rozhodnutí Rady z 28. května 2001 o potírání podvodů a padělání prostředků bezhotovostního placení má za cíl vymezit druhy protiprávních jednání, které mohou být trestné ve členských státech EU, jako padělání prostředků bezhotovostního placení. Rámcové rozhodnutí záměrně neodkazuje na trestnost útoků proti prostředkům bezhotovostního placení v právních úpravách členských států, protože ty nemusejí všude obsahovat stejné skutkové podstaty. Namísto toho rámcové rozhodnutí vyjmenovává druhy jednání, která mohou být pokládána za trestné činy v celé EU. Jednotlivé druhy jednání jsou definována podle toho, zda směřují vůči konkrétnímu platebnímu prostředku, zda spočívají ve výrobě platebního prostředku anebo v provedení platební transakce nebo v objednání či zprostředkování podvodné platební transakce. Veškerá jednání tohoto druhu mají být trestná ve všech členských státech EU, takže členské státy jsou povinny tato jednání sankcionovat normou trestního práva. Trestní sankce mají být ukládány fyzickým i právnickým osobám. Takže i v tomto ohledu vyžaduje evropské právo trestní odpovědnost právnických osob. Tresty musejí být účinné, přiměřené a musejí mít náležitý odstrašující efekt. Za skutky spáchané proti prostředkům bezhotovostního placení není nezbytné ukládat tresty odnětí svobody, vyjma zvláště závažných případů. Závažnost jednotlivých případů a míra trestní odpovědnosti je na posouzení členskými státy.

IV. VZTAH AKTŮ I. A III. PILÍŘE EU

Jak již napsáno výše, Smlouva o ES postihuje tzv. odevzdané pravomoci, jež má chránit, ovšem sama Evropská společenství nedisponují žádnými pravomocemi v trestněprávní oblasti. Padělání eura je zájmem, vyplývajícím z odevzdaných pravomocí v oblasti měny, tzv. měnové suverenity Evropských společenství. Avšak minimální trestnost stanovilo rámcové rozhodnutí, protože ES nedisponují pravomocemi v dané oblasti. V oblasti ochrany proti padělání eura²⁰ tak Rada EU oddělila trestněprávní část od Nařízení Rady č. ES 1338/2001, kterým se stanoví opatření, nezbytná k ochraně eura proti padělání a odkázala ji na rámcové rozhodnutí Rady 2000/383/SVV ze dne 29. května 2000 o zvýšené ochraně trestními a jinými sankcemi proti padělání ve spojitosti se zaváděním eura.²¹ V daném případě se podle Rady rámcové rozhodnutí s ohledem jak na svůj účel, tak na svůj obsah týkalo sblížení trestního práva.

¹⁹ Nařízení Rady č. ES 975/98 o denominacích a technických specifikacích mincí eur, určených k oběhu, z 3. května 1998.

²⁰ Podrobněji viz např. Tomášek, M., Trestněprávní ochrana peněz a princip evropské teritoriality (na okraj § 143 tr. zák.), Trestní právo č. 5/2004.

²¹ Úř. věst. 2000 L 140, s. 1.

Dosavadní představu rámcových rozhodnutí jako klíčového mechanismu harmonizace skutkových podstat výrazně zkorigoval rozsudek Evropského soudního dvora ve věci **Evropská komise v Rada**.²² Předmětem řízení v této věci byla neplatnost rámcového rozhodnutí na základě článku 35 Smlouvy o EU. Touto žalobou se Evropská komise domáhala zrušení Rámcového rozhodnutí Rady 2003/80/SVV ze dne 27. ledna 2003 o trestněprávní ochraně životního prostředí.²³

V této věci rozhodl Evropský soudní dvůr rámcové rozhodnutí o trestněprávní ochraně životního prostředí zrušit. Vyslovil názor, že rámcové rozhodnutí tím, že zasahuje do pravomocí v oblasti životního prostředí, které článek 175 Smlouvy o ES svěřuje Společenství, ve svém celku porušuje článek 47 Smlouvy o EU, podle něhož žádné ustanovení Smlouvy o ES nemůže být dotčeno ustanoveními Smlouvy o Evropské unii. V tomto ohledu je nesporné, že ochrana životního prostředí je jedním z hlavních cílů Společenství²⁴. Články 174–176 Smlouvy o ES představují v zásadě rámec, ve kterém musí být prováděna politika Společenství v oblasti životního prostředí. Zvláště čl. 174 odst. 1 Smlouvy o ES uvádí cíle činnosti Společenství v oblasti životního prostředí a článek 175 Smlouvy o ES vymezuje postupy pro dosažení těchto cílů. Pravomoc Společenství je obecně vykonávána postupem, stanoveným v článku 251 Smlouvy o ES, po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a s Výborem regionů. Pokud však jde o některé oblasti, uvedené v čl. 175 odst. 2 Smlouvy o ES, rozhoduje pouze Rada jednomyslně na návrh Evropské komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a s oběma výše uvedenými institucemi. Jak již Soudní dvůr rozhodl dříve a v jiných věcech, předpokládají opatření, uvedená u všech tří odrážek čl. 175 odst. 2 prvního pododstavce Smlouvy o ES, zásah orgánů Společenství do oblastí, jako je daňová politika, politika energie nebo politika územního plánování, ve kterých vně politiky životního prostředí Společenství buď Společenství nemají zákonodárnou pravomoc, nebo je požadována jednomyslnost uvnitř Rady.²⁵

Protože trestní právo hraje roli odvozenou od úprav jiných odvětví, nespočívá právní základ ve třetím pilíři EU, jehož jsou rámcová rozhodnutí akty, nýbrž v pilíři prvním, jehož nástroji by měly být akty práva ES. Europeizace trestných činů, směřujících proti hodnotám, upraveným komunitárním právem, lze také lépe dosáhnout aktem komunitárním než unijním, neboť chráněný zájem vyplývá v tomto případě ze Smlouvy o ES, nikoliv ze Smlouvy o EU, tedy z práva komunitárního, nikoliv unijního. Z praktického hlediska je jistě výhodou, že akty prvního pilíře jsou přijímány většinou kvalifikovanou, nikoliv jednomyslně, jako je tomu v případě aktů pilíře třetího.²⁶ Zásadní teoretickou otázkou ovšem zůstává, zda označení trestnosti některých jednání normou komunitárního práva neznamená popření principu, podle něhož není trestní právo odevzdanou pravomocí. Evropská společenství na jeho základě získala jen tolik

²² Rozhodnutí Evropského soudního dvora v právní věci C – 176/03 Evropská komise v. Rada ze 13. září 2005.

²³ Úř. věst. 2003, L 29, s. 55.

²⁴ Viz rozsudky v právních věcech 240/83 ADBHU ze dne 7. února 1985 nebo 302/86 Komise v. Dánsko, ze dne 20. září 1988 nebo C-213/96, Outokumpu ze dne 2. dubna 1998.

²⁵ Srov. rozsudek Evropského soudního dvora v právní věci C-36/98, Španělsko v. Rada ze dne 30. ledna 2001, SbSD 2001, I-779.

²⁶ Podrobněji k vztahům prvního a třetího pilíře EU srov. např. Tomášek, M., Vytyčování hranic prvního a třetího pilíře EU, Právník č. 7/2005.

oprávnění, kolik jim členské státy předaly příslušnými mezinárodními smlouvami, a proto při své činnosti musela a musejí respektovat vztahy svrchované rovnosti s členskými státy jako nevyhnutelný důsledek mezinárodněprávní subjektivity všech zainteresovaných subjektů, včetně suverenity příslušných členských států vykonávat trestní jurisdikci na svém území.

Závěry, vyslovené v předchozím odstavci, neznamenají, že by měla existovat pravomoc Společenství v oblasti trestního práva. Společenství nicméně mají, jak potvrzeno citovaným rozhodnutím Evropského soudního dvora ve věci trestných činů proti životnímu prostředí, pravomoc uložit členským státům povinnost stanovit trestní sankce. Zejména tehdy, půjde-li o nezbytný prostředek pro zajištění účinnosti takových právních předpisů. Sbližování vnitrostátních předpisů hmotného práva trestního, zvláště znaků skutkových podstat trestných činů, je dokonce považováno za nástroj k dosažení cílů Společenství. Na podporu tohoto argumentu by bylo možné uvést více norem, přijatých v oblasti politiky rybolovu a dopravy, kde se členským státům ukládá jednat trestněprávní cestou nebo kde se zavádí omezení typu sankcí, které mohou členské státy uvalit. Ve stejném duchu rozhodl Evropský soudní dvůr v jiné věci **Komise v. Rada**²⁷ o zrušení Rámcového rozhodnutí Rady 2005/667/SVV ze dne 12. července 2005 k posílení rámce trestního práva pro boj proti znečištění z lodí²⁸ s tím, že opatření zrušeného rámcového rozhodnutí jsou opatřeními trestní povahy, nezbytná pro zajištění efektivity společné dopravní politiky. Ta jsou již upravena ve směrnici 2005/35 ES²⁹ a vyplývají tedy z pravomocí ES. Dále jsou tu směrnice proti praní peněz,³⁰ které posloužily za základ vymezení skutkových podstat jednání, směřujících k legalizaci výnosů z trestné činnosti tak, a to normou prvního pilíře, čili práva komunitárního, takže vlastně vně pravomocí ES vůči trestnímu právu.³¹ I když v prejudikatuře Evropského soudního dvora nelze nalézt příslušný precedens, je možné se odvolat na prejudikaturu aplikující takové základní zásady evropského práva jako je loajalita, efektivita nebo ekvivalence.³²

Jak vyplývá z dřívější judikatury Evropského soudního dvora,³³ nejsou trestněprávní předpisy v pravomoci Společenství. Trestní právo sice zůstává v pravomoci členských států, ale i z této prejudikatury Evropského soudního dvora je však zřejmé, že komunitární právo stanoví určité hranice v příslušné oblasti s ohledem na kontrolní opatření třeba ve spojení s volným pohybem zboží a osob. Administrativní opatření

²⁷ Evropský soudní dvůr v právní věci C-440/05 Komise v. Rada ze dne 28. 1. 2006.

²⁸ Úř. věst. L 255, 30. září 2005, s. 164.

²⁹ Směrnice Parlamentu a Rady 2005/35/ES ze dne 7. září 2005 o znečištění z lodí a o zavedení sankcí za protiprávní jednání, Úř. věst. L 255, 30. září 2005, s. 11.

³⁰ Směrnice Rady ES z 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz č. 91/308/EHS ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady EU ze 4. prosince 2001, kterou se mění a doplňuje Rada ES č. 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz č. 2001/97/ES.

³¹ Podrobněji ke vlivu těchto směrnic na europeizaci trestního práva např. Tomášek, M., Komunitární dimenze skutkové podstaty trestného činu legalizace výnosu z trestné činnosti (§252a trestního zákona), Trestní právo č. 2/2004.

³² Evropský soudní dvůr v právní věci 50/76, Amsterdam Bulb ze dne 2. února 1977, SbSD 1977 s. 137, v právní věci C-186/98, Nunes a de Matos ze dne 8. července 1999, SbSD 1999. I-4883 nebo v právní věci C-2/88 12 Zwartveld ze dne 13. července 1990, SbSD 1990. I-3365 apod.

³³ Zejména na rozhodnutí Evropského soudního dvora v právní věci 208/80, trestní řízení proti Guerino Casati z 11. listopadu 1981, SbSD 1981, 2595.

a sankce nesmějí jít za rámec toho, co je nezbytně nutné. Kontrolní postupy nesmějí být chápány tak, aby omezily svobody zaručené smlouvou a nesmějí mít za následek sankce, které jsou nepřiměřeně přísné ve srovnání se závažností protiprávního jednání do té míry, že by se staly překážkou výkonu těchto svobod.³⁴ K zásahům do trestního práva lze podle téže logiky členské státy zavázat i akty Společenství, a to i nepřímo, pokud se týkají zájmu, chráněného právem Společenství, kupříkladu ochrany finančních zájmů ES, ale i ochrany životního prostředí. Členským státům zásadně přísluší dbát na to, aby porušení práva Společenství bylo sankcionováno za obdobných hmotněprávních a procesních podmínek, jako jsou ty, které jsou použitelné v případě porušení vnitrostátního práva podobné povahy a podobného významu, přičemž sankce musí být krom toho účinná, odrazující a přiměřená porušení práva. Nadto mají vnitrostátní orgány vůči porušení práva Společenství postupovat se stejnou důsledností jako v případě uplatňování odpovídajících vnitrostátních právních předpisů.³⁵ Různé akty sekundárního práva tak stále častěji přejímají formulaci, podle které je třeba stanovit „účinné, přiměřené a odrazující sankce“, aniž by však zpochybňovaly možnost členských států volit mezi správní a trestněprávní cestou.

Na druhé straně může vzniknout otázka, proč dle výše popsané logiky nebylo zpochybněno již citované rámcové rozhodnutí Rady 2000/383/SVV ze dne 29. května 2000 o zvýšené ochraně trestními a jinými sankcemi proti padělání ve spojitosti se zaváděním eura. Jako vysvětlení se nabízí pojetí, že Nařízení Rady č. ES 1338/2001, kterým se stanoví opatření, nezbytná k ochraně eura proti padělání, vymezuje v sekundárním právu ES chráněný zájem, který je v působnosti ES jako součást měnových pravomocí, odevzdaných ze členských států na ES. Jestliže můžeme obecně připustit, že právo ES v rámci odevzdaných pravomocí formuluje rozsah chráněného zájmu, čímž může prostřednictvím komunitárního práva zavázat členské státy, aby porušení tohoto zájmu sankcionovaly, nemůžeme naopak připustit, aby právo ES stanovilo sama pravidla a míru trestní odpovědnosti a meze pro ukládání trestů. Nařízení ES 1338/2001 vymezuje znaky skutkové podstaty padělání eura (jakékoliv nedovolené zhotovování nebo pozměňování bankovek nebo mincí eur jakýmkoliv prostředky; uvádění do oběhu padělaných bankovek nebo mincí eur; dovoz, vývoz, přijímání nebo obstarávání padělaných bankovek nebo mincí eur za účelem jejich uvádění do oběhu s vědomím, že jde o padělané peníze; výroba, získávání, obstarávání nebo držení nástrojů, předmětů, počítačových programů a jakýchkoliv postupů, které jsou svojí povahou určeny k padělání nebo pozměňování bankovek nebo mincí eur nebo hologramů a jiných prvků, sloužících k ochraně bankovek a mincí eur proti padělání), ale rámcové rozhodnutí 2000/383/SVV stanoví zásady trestní odpovědnosti a míru ukládání trestů. Zejména, že padělání eur musí být v každém členském státě trestně účinnými a přiměřenými tresty s náležitým výstražným účinkem. Dále pak, že za skutky směřující proti euru je možné i vazební stíhání, a to zejména za účelem vydání do jiného členského státu. Podle tohoto rámcového rozhodnutí by měla být horní hranice trestní sazby v jednotlivých členských státech stanovena na

³⁴ Tomášek, M., Existuje „evropské trestní právo“?, *Trestněprávní revue* č. 5/2004.

³⁵ Viz zejména rozsudek Evropského soudního dvora v právní věci 68/88, *Komise v. Řecko* ze dne 21. září 1989.

nejméně osm let odnětí svobody. Rámcové rozhodnutí konečně ukládá členským státům, které zavedly euro, zahajovat trestní stíhání skutků souvisejících s paděláním eura bez ohledu na místo, kde ke spáchání trestného činu došlo. Tedy i mimo území členských států, které euro zavedly, takže například na území České republiky. Pokud došlo k zahájení trestního stíhání ve více členských státech, musejí tyto členské státy spolupracovat tak, aby bylo příslušné trestní stíhání soustředěno v jednom členském státě.³⁶

Ke vztahu norem I. a III. pilíře nejen v oblasti europeizace ochrany měny lze učinit závěr, že tam, kde je třeba efektivní harmonizace trestnosti, je potřeba použít normy I. pilíře EU, zejména jde-li o zájem, vyplývající z pravomocí odevzdaných ze členských států na Společenství. Upravovat takové otázky normou III. pilíře (rámcovými rozhodnutími) by vedlo k dvojkolejnosti systému evropského práva. Horizontální normy evropského trestního práva, tedy normy třetího pilíře EU, se jeví jako vhodné použít v procesní oblasti, zejména pokud jde o vzájemné uznávání rozsudků, spolupráce justičních orgánů, procesních práv účastníků řízení apod. V hmotněprávní oblasti jsou horizontální normy vhodné ke sladění míry trestní odpovědnosti a trestnosti skutků, harmonizovaných vertikální normou.

EUROPEIZATION OF CURRENCY PROTECTION

Summary

Every Member State has jurisdiction over offences committed on its territory. In the case of the counterfeiting of the euro, however, the Member States having adopted the euro may bring prosecutions irrespective of the place where the offence was committed. If several Member States have jurisdiction, they are to cooperate with a view to centralising the prosecution in a single State. The euro is a central part of the economy, protecting it against counterfeiting is essential. Through this current directive, the Council ensures a general, cohesive and efficient system to protect the euro against counterfeiting. Criminal offences against single currency are to be classified as criminal offences in all the Member States. This means that the latter must provide for penalties for these offences, depending on whether natural or legal persons commit them. Penalties must be effective, proportionate and dissuasive. They will not necessarily involve deprivation of liberty, except in the most serious cases, which may give rise to extradition. Member States will have some discretion in determining the gravity of an offence and the nature and severity of the penalties that apply.

The provisions of criminal law required for the effective implementation of Community law are a matter for the EC Treaty (first pillar): Where a criminal law provision specific to the matter in hand is needed to ensure the effectiveness of Community law, it is adopted under the first pillar only. But where there does not appear to be a need to resort to the criminal law at Union level or where there are already adequate horizontal provisions, specific legislation is not introduced at European level. This system brings to an end the double-text mechanism (directive or regulation and framework decision) which has been used on several occasions in the past.

The horizontal criminal law provisions aimed at encouraging police and judicial cooperation fall within Title VI of the Union Treaty (third pillar): These provisions in the broad sense include measures on the mutual recognition of judicial decisions, measures based on the principle of availability, and measures on the har-

³⁶ Srov. též Píkna, B., Podvody s eurem a ochrana finančních zájmů ES, Kriminálnístika č. 2/2001, s. 142–143.

monisation of criminal law. Those aspects of criminal law and criminal procedure which require a horizontal approach do not, in principle, fall within the scope of Community law, examples being questions linked to general rules of criminal law and criminal procedure as well as those related to police and judicial cooperation in criminal matters.

Key words: Euro, European fraud, counterfeiting of euro notes and coins, counterfeiting of means of payment, framework decisions